

İYİLİK HALİ ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE FORMUNUN GÜVENİRLİK VE GEÇERLİĞİNİN İNCELENMESİ

Mahmut Fidan
Sakarya Üniversitesi
mahmut.fidan@ogr.sakarya.edu.tr

Fatih Usta
Sakarya Üniversitesi
fatih_usta_pdr@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı Diener ve diğerleri (2009) tarafından geliştirilen İyilik Hali Ölçeğini (İHÖ) Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirliğini incelemektir. Araştırma 385 lise öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarında maddelerin tek boyut altında toplandığı görülmüştür. Çalışma sonunda toplam varyansın %47'sinin açıklandığı ve ölçeğin madde faktör yüklerinin .60 ile .78 arasında sıralandığı görülmüştür. Benzer şekilde doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modelin iyi uyum gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2=48.80$, $sd=18$, $p=0.0001$, $RMSEA=.066$, $NFI=.97$, $CFI=.98$, $IFI=.98$, $RFI=.96$, $GFI=.97$ ve $SRMR=.038$). Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .83 olarak bulunmuş, madde toplam korelasyonları değerlerinin ise .47 ile .67 arasında sıralandığı görülmüştür. Geçerlik ve güvenirlik çalışmalarından elde edilen bulgular İHÖ'nün Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilceğini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Faktör Analizi, Geçerlik, Güvenirlik, İyilik Hali.

THE VALIDITY AND RELIABILITY OF THE TURKISH VERSION OF THE FLOURISHING SCALE

Abstract

The aim of this study is to examine of validity and reliability of the Turkish version of the Flourishing Scale (Diener et al., 2009). The sample of this study consisted of 385 high school students. The result of exploratory factor analysis demonstrated that the items loaded on one factor. The amount of total variance explained was 47% and factor loadings ranged from .60 to .78. Similarly the result of confirmatory factor analysis indicated that the model was well fit ($\chi^2=48.80$, $sd=18$, $p=0.0001$, $RMSEA=.066$, $NFI=.97$, $CFI=.98$, $IFI=.98$, $RFI=.96$, $GFI=.97$ and $SRMR=.038$). The internal consistency coefficient of the scale was .83 and the corrected item-total correlations ranged from .47 to .67. Overall findings demonstrated that this scale had high validity and reliability scores.

Key Words: Factor analysis, Flourishing, Reliability, Validity.

GİRİŞ

Günümüzde psikolojik sağlık ile ilgili araştırmalar incelendiğinde psikolojik problemlerle ilgili yapılan çalışmaların sayısının oldukça yüksek olmasına rağmen pozitif psikoloji alanında yapılan çalışmaların dikkat çekecek oranda az olduğu görülür. Psikoloji alanındaki kuramcılar ve uygulamacılar psikolojik olarak iyi olmanın ölçütlerini tanımlamaktan kaçınmışlar, daha çok psikolojik bozuklukların belirtilerini tanımlamaya çalışmışlardır (Kinnier, 1997: 48-63). Ancak 20. Yüzyılın son çeyreğinden bu yana pozitif psikoloji ile ilgili araştırmalarda artış olduğu gözlemlenmektedir.

Pozitif psikoloji, insan deneyimlerine olumlu bakmayı önerir. Olumlu bir duygunun yaşamda eksikliği de, olumsuz bir duygunun yaşamımıza girmesi gibi iyilik halini etkilemektedir. Bu bakış olumsuzun varlığı kadar

olumlunun yokluğunun da psikolojik sağlık üzerinde etkili olduğunu göstermektedir (Ryff, 1996: 14-23). Nitekim iyi olma psikolojik rahatsızlıkların yokluğu anlamına gelmemektedir (Ryan ve Deci, 2001: 141-166).

İnsanlar iyi bir yaşamın özelliklerini sıraladıklarında genellikle, iyi olma, mutluluk, sağlık ve uzun yaşamı listelemektedirler (Diener ve Chan 2010). Benzer olarak Edgerton (1995) da sağlıklı bir kültürün özelliklerini; sağlık, mutluluk ve iyi olma özellikleri ile tanımlamaktadır. Bireyin potansiyellerini gerçekleştirebilmesi ve mutlu bir yaşam sürmesi psikolojik iyi oluş açısından oldukça önemlidir. Literatürde iyi oluş üzerine iki temel yaklaşım ön plana çıkmıştır. Bunlar: mutluluk ve insanın potansiyelidir (Ryan and Deci 2001). Ancak iyi olma, sadece yaşamdan doyum alma ve mutlu olma ile açıklanamayacak kadar geniş bir kavramdır. Psikolojik iyi olma kavramsal olarak mutluluk ya da yaşam doyumunu gibi öznel iyi olmanın önemli deneysel göstergelerinden farklıdır (Bradburn, 1969, akt. Diener, 1984: 547). Ryff (1989a: 1069)'a göre iyilik hali; olumlu duygulanım, olumsuz duygulanım ve yaşam doyumunun basit bir birleşimi olmaktan çok, yaşam tutumlarından oluşan çok boyutlu bir yapıdır.

Her ne kadar psikolojik sağlığa ilişkin literatür, psikolojik yapının negatif sonuçlarıyla ilgili ayrıntılı bilgilerle dolu olsa da, pozitif psikolojiye ve iyi oluşa ilişkin bazı açıklamaları da içermektedir (Kinner, 1997). Son yıllarda psikolojik sağlık ile ilgili yapılan araştırmaların konusu; psikolojik bozukluklardan pozitif psikolojiye doğru bir geçişin olduğunu göstermektedir. Psikolojik iyi olmaya duyulan ilgi son yıllarda artış göstermektedir (Diener ve Lucas, 1999; Keyes ve diğ., 2002). Araştırmacılar insanların iyi oluş hakkındaki yargılarını etkileyen faktörlere ilgi duymaya başlamışlardır (Ryff 1989).

Bu araştırmanın amacı Diener ve diğ.(2009) tarafından geliştirilen İyilik Hali Ölçeğini (İHÖ) Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırma İstanbul ilinde eğitimine devam eden 166(%43) kız, 219(%57) erkek olmak üzere toplam 385 lise 4. Sınıf öğrencisi üzerinde yürütülmüştür.

Veri Toplama Aracı

İyilik Hali Ölçeği (Flourishing Scale). İyilik Hali Ölçeği, Diener ve diğ.(2009) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek katılımcıların iyilik haline ilişkin algılarını değerlendiren ve bireyin kendisi hakkında bilgi vermesine dayanan (self-report) bir ölçme aracıdır. Katılımcılardan ölçek maddelerine 1-kesinlikle katılmıyorum yanıtından 7-tamamen katılıyorum yanıtına kadar değişkenlik gösteren 7'li Likert tipi bir derecelendirmede görüş bildirmeleri beklenmektedir. Ölçekte yer alan tüm maddelerin puanları toplanarak toplam bir iyilik hali puanı elde edilebilmektedir. Ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 56, en düşük puan ise 8'dir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar ilgili bireyin iyilik hali düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir.

8 maddelik bir ölçme aracı olan İyilik Hali Ölçeği'nin orijinal formunda, yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin tek faktörden oluştuğu ve toplam varyansın %53'ünü açıkladığı bulunmuştur. Ölçeğin faktör yükleri .61 ile .77 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları .87 olarak bulunmuştur. Geçerlik güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçlar İyilik Hali Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlandığını göstermektedir.

İşlem

İyilik Hali Ölçeği'nin uyarlama çalışması için ölçeği geliştiren Edward Diener ile e-mail yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır. Öncelikle ölçek İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde görev yapan 2 öğretim üyesi tarafından Türkçeye çevrilmiş ve daha sonra bu Türkçe formlar tekrar İngilizceye çevrilerek iki form arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Yine aynı öğretim üyeleri elde ettikleri Türkçe formlar üzerinde tartışarak anlam ve gramer açısından gerekli düzeltmeleri yapmış ve denemelik Türkçe form elde edilmiştir. Son aşamada bu form, psikolojik danışma ve rehberlik ve ölçme ve değerlendirme alanındaki 4 öğretim üyesine incelenilerek görüşleri doğrultusunda bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerden

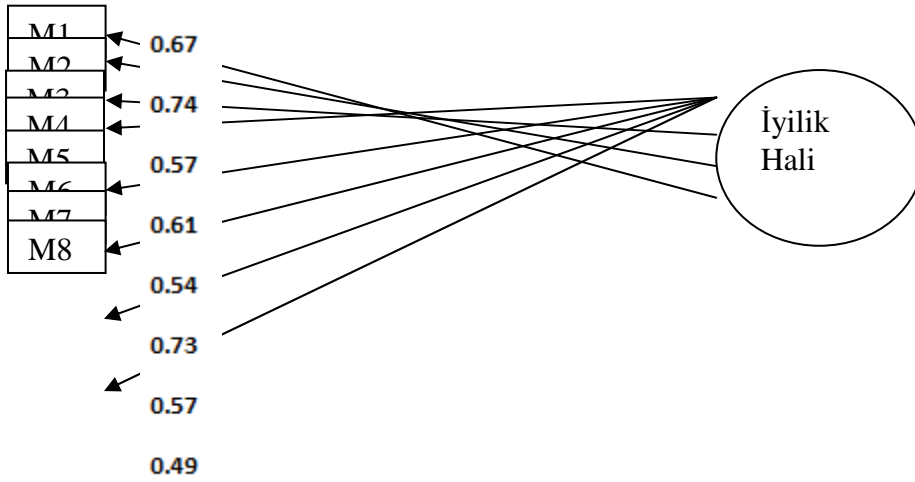
elde edilen verilere göre ölçeğin faktör yapısını incelemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapıldı. Ayrıca Türk kültüründe ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Veriler LISREL 8.54 ve SPSS 15 paket programları kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, İyilik Hali Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir.

Yapı Geçerliliği

Doğrulayıcı faktör analizi. İyilik Hali Ölçeği'nin yapı geçerliliği için ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla DFA uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda orijinal formda olduğu gibi tek boyutlu modelin uyum verdiği görülmüş ve uyum indeksi değerleri: $\chi^2=48.80$, $sd=18$, $p=0.0001$, $RMSEA=.066$, $NFI=.97$, $CFI=.98$, $IFI=.98$, $RFI=.96$, $GFI=.97$ ve $SRMR=.038$ olarak bulunmuştur. Modelin adaptasyonu için hesaplanan ki-kare ($\chi^2=48.80$, $df=18$, $p=0.0001$) değerlerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir. Modele ilişkin faktör yükleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Path Diyagram ve Faktör Yükleri

Açımlayıcı faktör analizi. İyilik Hali Ölçeğinin yapı geçerliliği için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarında maddelerin tek boyut altında toplandığı görülmüştür. Çalışma sonunda toplam varyansın %47'sinin açıklandığı ve ölçeğin madde faktör yüklerinin .60 ile .78 arasında sıralandığı görülmüştür. Faktör yükleri, ortalama ve standart sapma değerleri tablo 1 de gösterilmiştir.

Tablo 1: Faktör yükleri

Maddeler	Faktör Yükleri	\bar{X}	sd
1.	.74	5,24	1,83
2.	.78	5,18	1,64
3.	.62	4,87	1,66
4.	.66	5,15	1,56
5.	.61	5,30	1,59
6.	.77	5,43	1,57
7.	.66	5,43	1,65
8.	.60	5,43	1,52
Toplam varyansın %47 si açıklanmıştır.			

Güvenirlilik

İyilik Hali Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .83 olarak bulunmuştur. Madde toplam korelasyonu değerlerinin de .47 ile .67 arasında sıralandığı görülmüştür.

SONUÇ

Bu çalışmada Diener ve diğerleri (2009) tarafından geliştirilen İyilik Hali Ölçeğinin (İHÖ) Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formun geçerlik ve güvenirliliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda orijinal ölçekteki gibi maddelerin tek boyut altında toplandığı görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının yüksek bulunması iç tutarlılığının yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırmalarda kullanılacak ölçme araçları için öngörülen güvenirlilik düzeyinin .70 olduğu (Tezbaşaran, 1996) dikkate alınır, ölçeğin güvenirlilik düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir. Madde-toplam korelasyonunun yorumlanmasında .30 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği (Büyüköztürk, 2004) göz önüne alındığında, madde-toplam korelasyonlarının yeterli olduğu görülmektedir. Geçerlik ve güvenirlilik çalışmalarından elde edilen bulgular İyilik Hali Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin uyum geçerliğini belirlemek amacıyla, iyilik hali ile ilişkili olabilecek çeşitli psikolojik yapıları değerlendiren, geçerlik ve güvenirliliği kanıtlanmış ölçeklerle İyilik Hali Ölçeği arasındaki ilişkiler incelenebilir. Ayrıca bu ölçeğin kullanılacağı araştırmaların yapılması ölçme gücüne önemli katkılar sağlayacaktır.

Not: Bu çalışma 25-27 Nisan 2013 tarihlerinde Antalya'da 28 Ülkenin katılımıyla düzenlenen " International Conference on New Trends in Education – ICONTE – 2013 "da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Bradburn, N.(1969). *The structure of psychological well-being*. Chicago: Aldine.

Büyüköztürk Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Diener, E., Chan,M. (2010). *Happy People Live Longer: Subjective Well-Being Contributes to Health and Longevity*, Running Head: Health Benefits of Happiness,3.

Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, (3), 542-575.

Diener, E., & Lucas, R. (1999). *Personality, and subjective well-being*. In D. Kahneman, E. Diener, & N. Schwarz (Eds.), *Well-being: The foundations of hedonic psychology* (pp. 213–229). New York: Sage.

Diener et al.(2009), *New Well-Being Measures: Short Scales to Assess Flourishing and Positive and Negative Feelings*,*Social Indicators Research*, v97 n2 p143-156.

Edgerton, R. (1995). Sick societies: challenging the myth of primitive harmony. *American Anthropologist*, 97, 169-170.

Keyes, C. L., M., Shmotkin, D. and Ryff, C. D. (2002). *Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions*, *Journal of Personality & Social Psychology*, 82, (6), 1007-1023.

Keyes, C. L., M., Shmotkin, D. and Ryff, C. D. (2002). *Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions*, *Journal of Personality & Social Psychology*, 82, (6), 1007-1023.

Kinnier, R. T. (1997). *What does it mean to be psychologically healthy? Introduction to The Counseling Profession*, (Second Edition), Allyn And Bacon, Usa, 48-63.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). *To be happy or to be self-fulfilled: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being*. In S. Fiske (Ed.), *Annual review of psychology* (Vol. 52, pp. 141–166). Palo Alto, CA: Annual Reviews/Inc.

Ryan, R. M., Deci, E. L. (2001). *On happiness and human potentials: a review of research on hedonic and eudaimonic well-being*. *Annual Review of Psychology*, 52, 141-166.

Ryff C.D. (1996). Psychological well-being: meaning, measurement, and implications for psychotherapy research. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 65, 14-23.

Ryff C.D. (1989). Happiness is everything, or is it? explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, (6), 1069-1081.

Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneđi Yayınları.